

THAM KHẢO MỘT SỐ BÀI NGHỊ LUẬN HAY

ĐỀ 1: CẢM NHẬN VỀ ƯỚC NGUYỆN CỦA NHÀ THƠ THANH HẢI QUA BÀI THƠ « MÙA XUÂN NHỎ NHỎ »

I. Mở bài:

Cách 1: Thanh Hải là nhà thơ tiêu biểu trong nền thơ ca hiện đại Việt Nam. Là con người tài hoa, giàu sức sống nghệ thuật và lắng nghe được âm thanh của cuộc sống, ngay cả những phút giây cận kề với cái chết Thanh Hải vẫn lạc quan khao khát sống, được cống hiến cho đời. Ước nguyện ấy được gói gém trong một bài thơ nhỏ xinh “ Mùa xuân nhỏ nhỏ”. Bài thơ được xem như lời tâm nguyện thiết tha đáng trân trọng mà nhà thơ Thanh Hải để lại cho đời trước lúc đi xa. Tiếng lòng tha thiết, yêu mến và gắn bó với đất nước, với cuộc đời được thể hiện rõ nhất qua bài thơ

Cách 2: Mùa xuân từ lâu đã trở thành nguồn cảm hứng bất tận, là nơi hội tụ bàn tay nghệ sĩ tài hoa. Thanh Hải - Nhà thơ của xứ Huế cũng góp vào vồn thơ xuân ấy một bài thơ “ Mùa xuân nhỏ nhỏ” . Bài thơ là tiếng lòng thiết tha, yêu mến và gắn bó với đất nước, với cuộc đời thể hiện ước nguyện của nhà thơ được cống hiến cho đất nước. Tiếng lòng ấy được thể hiện xuyên suốt bài thơ.

B. Thân bài

1. Khái quát về tác phẩm

- **Hoàn cảnh sáng tác:** Bài thơ “ Mùa xuân nhỏ nhỏ” được nhà thơ Thanh Hải sáng tác tháng 11/1980, năm năm sau ngày đất nước ta giành được độc lập. Viết ở giữa mùa đông giá rét của xứ Huế. Khi đó đất nước ta vừa trải qua hai cuộc kháng chiến trường kì, kháng chiến chống Pháp và chống Mĩ, phải đối mặt với vô vàn những khó khăn, thách thức. Và đây cũng là một hoàn cảnh rất đặc biệt đối với nhà thơ Thanh Hải. Cá nhân nhà thơ Thanh Hải lúc này đang bị bệnh nặng phải điều trị ở bệnh viện trung ương thành phố Huế, và một tháng sau ông qua đời. Đối lập giữa ranh giới sự sống và cái chết nhưng không làm trái tim nhà thơ nguội lạnh. Ngược lại tâm hồn thi nhân lại nảy nở, bùng sức sống để cảm nhận ấm áp về một mùa xuân nồng ấm tình người.

=> Bài thơ ra đời trong hoàn cảnh đặc biệt như vậy nhưng bài thơ vẫn tràn đầy niềm lạc quan, niềm tin yêu vào cuộc sống. Đó là điều đáng quý, đáng trân trọng ở nhà thơ Thanh Hải. Tài liệu ôn thi vào 10 Face book Nhung Tây 0794862058- **Chủ đề:** Bài thơ ca ngợi vẻ đẹp mùa xuân thiên nhiên, đất nước, con người và khát vọng cống hiến của nhà thơ.

2. Phân tích đoạn thơ

* **Dẫn dắt:** Mùa xuân là mùa khởi đầu cho một năm mới, là mùa muôn hoa đua nở đem đến hương sắc, vị ngọt của tình yêu, sức sống, hạnh phúc. Trước vẻ đẹp diệu kì của mùa xuân được các thi nhân cảm nhận bằng tâm hồn triu mến, thân thương, mùa xuân hiện ra với muôn vàn sắc màu rực rỡ.

- Nhà thơ Nguyễn Trãi từng viết về mùa xuân với những xúc cảm:

*“Cỏ xanh như khói bến xuân tươi
Lại có mưa xuân nước vỗ trời”*

- Vũ điệu mùa xuân đã rót vào tâm hồn nhà thơ Thanh Hải niềm cảm xúc dâng tràn. Thật đơn sơ, lặng lẽ mà mùa xuân vẫn hiện về tràn đầy sức sống trào dâng.

a. Khổ 1 - Cảm xúc của nhà thơ trước mùa xuân của thiên nhiên

- Mở đầu bài thơ là bức tranh thiên nhiên mùa xuân trong “Mùa xuân nho nhỏ” của Thanh Hải được mở ra bằng những hình ảnh, màu sắc, âm thanh hài hòa, tràn đầy sức sống của xứ Huế mộng mơ:

*“Mọc giữa dòng sông xanh
Một bông hoa tím biếc”*

- Giản dị mà ám áp nhà thơ Thanh Hải đã chọn cho mình bức tranh mùa xuân với gam màu ám áp mà dịu dàng trang nhã.

- Chỉ bằng vài chi tiết nhưng nhà thơ Thanh Hải đã vẽ lên trước mắt người đọc một bức tranh mùa xuân bằng tâm hồn nghệ sĩ với đầy đủ màu sắc, âm thanh, đường nét. Với một dòng sông xanh hiền hòa mênh mang, tác giả không nói rõ là dòng sông nào nhưng người đọc dễ dàng nhận ra đây là dòng sông Hương của xứ Huế mộng mơ.

- Trên gam màu xanh của dòng sông ấy nổi bật là hình ảnh “*bông hoa tím biếc*”. Bông hoa ấy “mọc” từ giữa dòng sông như tâm điểm của bức tranh đầy ấn tượng. Bông hoa ấy như phát sinh như khởi nguồn từ cái sức sống dồi dào bất tận của dòng sông xanh để không ngừng vươn lên bất tử. Như vậy sự kết hợp hài hòa giữa hai gam màu xanh của dòng sông, sắc tím biếc của bông hoa đã gợi lên một bức tranh dịu dàng tươi tắn mang đậm hương sắc của xứ Huế thân thương. Tài liệu ôn thi vào 10 Face book Nhung Tây 079486205

- Động từ “mọc” được đảo lên đầu câu thơ như một lời báo hiệu, nhấn mạnh sự trỗi dậy của một bông hoa giữa bốn bề sông nước, tác giả tô đậm hình ảnh bông hoa tím bé nhỏ mà tràn đầy sức sống mãnh liệt, vươn lên sự sống có phần khắc nghiệt để hòa cùng vạn vật giữa sự bao la vô tận. Màu hoa tím biếc xuôi dòng Hương Giang xanh thắm thật thơ mộng, quyến rũ đến lạ thường! Một màu tím đặc trưng của con người xứ Huế mộng mơ, trầm tư, cổ kính.

* *Chuyển ý*: Bức tranh mùa xuân ấy không chỉ đẹp bởi màu sắc mà còn sinh động bởi âm thanh của tiếng chim chiền chiện hót líu lo. Âm thanh ấy vút cao, lạnh lớt, trong trẻo, ngân vang như lan tỏa trong không gian làm cho không khí mùa xuân trở lên náo nức, rộn rang cũng như làm rung động tâm hồn nghệ sĩ.

*“Ôi con chim chiền chiện
Hót chi mà vang trời”*

- Mùa xuân không chỉ với sắc màu hài hòa mà bức tranh mùa xuân ấy bỗng nhộn nhịp hẳn lên với tiếng chim chiền chiện hót vang trời chào đón ngày mới. Không gian tươi vui ấy làm xao động tâm hồn thi nhân.

- Từ cảm thán “Ôi” được đặt lên đầu câu cùng với câu hỏi “hót chi” tạo cảm giác thân thương, trìu mến của tác giả, đồng thời giúp ta cảm nhận được sự ngọt ngào thân thương của xứ Huế, như một nốt nhạc ngân vang trong bản trường ca vô tận, đồng thời thể hiện được cảm xúc say sưa, ngây ngất của tác giả trước mùa xuân thiên nhiên. Tiếng chim hót như rót vào tâm hồn nhà thơ một niềm rung cảm mãnh liệt, tiếng chim chiền chiện hót vang lừng trong trẻo như nốt nhạc rộn rã của mùa xuân.

=> Dòng sông êm trôi, bông hoa lững lờ, tiếng chim rộn rã... bức tranh mùa xuân xứ Huế bao giờ cũng đẹp, nhẹ nhàng, và mơ mộng như thế!

* *Chuyển ý*: Thiên nhiên, nhất là mùa xuân vốn hào phóng, sẵn sàng trao tặng con người mọi vẻ đẹp nếu con người biết mở rộng tấm lòng. Thanh Hải đã thực sự đón nhận mùa xuân với tất cả sự tài hoa của ngòi bút, sự thăng hoa của tâm hồn. Nhà thơ lặng ngắm, lặng nghe bằng cả trái tim xao động, bằng trí tưởng tượng, liên tưởng độc đáo nhà thơ

Thanh Hải như cảm nhận được hơi thở nồng ấm của mùa xuân, sắc xuân, tình xuân chan chứa:

*“Từng giọt long lanh rơi
Tôi đưa tay tôi hứng.”*

- Hình ảnh “giọt long lanh” gợi lên những liên tưởng phong phú và đầy thi vị. Có thể hiểu theo nhiều nét nghĩa: Có thể là giọt nắng bên thềm, giọt mưa xuân, giọt sương mùa xuân, hay cũng có thể là giọt nước mắt hạnh phúc của tác giả... Nhưng theo mạch cảm xúc của bài thơ “giọt long lanh” là giọt âm thanh của tiếng chim.

- Âm thanh mượt mà trong vắt của tiếng chim, thánh thót như chuỗi ngọc long lanh, đọng lại lên thành từng giọt và rơi xuống cõi lòng rộng mở của thi sĩ, thấm vào tâm hồn đang rạo rục tình xuân.

=> Phép ẩn dụ chuyển đổi cảm giác được Thanh Hải vận dụng một cách tài hoa, tinh tế qua trí tưởng tượng của nhà thơ. Từ một hình tượng, một sự vật được cảm nhận bằng âm thanh (thính giác), tác giả đã chuyển đổi biến nó thành một thứ có thể nhìn thấy (bằng thị giác) bởi nó có hình khối, màu sắc. Rồi lại được cảm nhận nó bằng da thịt, sự tiếp xúc (xúc giác).

=> Sự chuyển đổi cảm giác ấy là một sáng tạo nghệ thuật qua bút pháp ẩn dụ. Cảm xúc ấy chỉ có thể có được ở một tâm hồn nhạy cảm, tinh tế của một thi sĩ yêu đời.

- Động từ “hứng” thể hiện sự nâng niu trân trọng của nhà thơ vừa cho thấy cảm xúc của tác giả say sưa, ngây ngất trước cảnh đất trời vào xuân với cảm xúc say sưa, xốn xang, rạo rục. Nhà thơ như muốn ôm trọn vào lòng tất cả sức sống của mùa xuân, của cuộc đời.

- Đặt bài thơ vào hoàn cảnh nhà thơ Thanh Hải đang sống những ngày cuối cùng của cuộc đời những vần thơ của ông vẫn dào dạt, tràn đầy cảm xúc thiết tha yêu mến thiên nhiên, yêu mùa xuân, yêu cuộc đời.

- Đang sống giữa những ngày đông giá lạnh, đang phải đối mặt với bệnh tật, thậm chí phải đối diện với cái chết, vậy mà nhà thơ vẫn hướng đến mùa xuân tươi trẻ, tràn đầy sức sống, thể hiện một tâm hồn lạc quan yêu đời, một niềm khát khao cuộc sống vô bờ. Đọc những vần thơ của ông, người đọc trân trọng hơn, yêu hơn một tâm hồn nghệ sĩ, một tình yêu quê hương, đất nước đến vô ngần.

b. Cảm xúc trước mùa xuân của đất nước

***Khổ 2**

* *Chuyển ý*: Trong vũ điệu của mùa xuân, ta không chỉ thấy được vẻ đẹp quyến rũ của mùa xuân thiên nhiên mà còn người bắt gặp mùa xuân trẻ trung sôi nổi. Từ những cảm xúc trước mùa xuân của thiên nhiên, nhà thơ liên tưởng đến mùa xuân của con người, của đất nước với một sức sống vô tận:

*“Mùa xuân người cầm súng
Lộc giắt đầy trên lưng
Mùa xuân người ra đồng
Lộc trải dài nương mạ”*

- Điệp từ “mùa xuân” được tác giả đặt ở đầu hai câu thơ để nhấn mạnh đến mùa xuân của “người cầm súng” và “người ra đồng”, biểu thị cho hai nhiệm vụ chính lúc bấy giờ là bảo vệ và xây dựng đất nước.

- Nét đặc sắc của bài thơ là sự sáng tạo ra hình ảnh “lộc”. Lộc có nghĩa là chồi non, lộc biếc, là sức sống trời dậy của mùa xuân.

- Với “người cầm súng” lộc là những vành nguyệt trang che mắt quân thù, giắt trên lưng người lính, theo chân họ ra trận. Còn “lộc” với “ người ra đồng” lại là những nhánh mạ non trải dài trên những cánh đồng tạo màu xanh ngút ngàn.

- Tuy nhiên “lộc” ở đây còn được hiểu theo nghĩa biểu tượng, đối với “người cầm súng” “lộc” là thành quả cách mạng là những chiến thắng mà những người chiến sĩ đã đem về để bảo vệ cuộc sống bình yên, hạnh phúc cho người dân. Còn “ với người ra đồng” “lộc” là những mùa màng bội thu, là những hạt gạo trắng ngần, là bát cơm dẻo thơm làm giàu cho đất nước.

- Điệp từ “ giắt đầy”, “ trải dài” gợi ra một không gian rộng lớn tràn ngập sắc xuân.

=> Bằng những hình ảnh sóng đôi nhịp nhàng, âm hưởng câu thơ trở lên nhịp nhàng cân xứng đã vẽ lên mảng xanh niềm tin, hi vọng của đất nước đang lên người cầm súng và người ra đồng là những hình ảnh tiêu biểu cho những con người đóng góp công hiến cả thân mình để làm lên mùa xuân cho mùa xuân tổ quốc.

* *Chuyển ý*: Những người lao động với những chiến sĩ, họ đang mang mùa xuân của thiên nhiên, đất trời khi làm nhiệm vụ hay chính họ đã làm ra mùa xuân đất nước. Để rồi đất nước vào xuân với không khí vô cùng tưng bừng, náo nhiệt. Giai điệu rộn rã của mùa xuân, nhịp sống của con người như hồi hả hơn, xôn xao hơn.

“Tất cả như hồi hả

Tất cả như xôn xao”

- Điệp từ “tất cả” xuất hiện liên tục nhấn mạnh đây là nhiệm vụ chung của tất cả mọi người chứ không của riêng ai. Lời thơ thể hiện niềm hân hoan, rung động trong tâm hồn thi sĩ.

- Từ láy “hồi hả” gợi nhịp điệu khẩn trương, còn từ láy “xôn xao”, gợi sự tươi vui, nhiệt tình và trách nhiệm của những con người đang bắt tay vào công cuộc xây dựng CNXH.

=> Ý thơ khẳng định một điều: Không chỉ cá nhân nào vội vã mà cả đất nước đang hồi hả, khẩn trương sản xuất và chiến đấu. Tất cả đều náo nức, rộn ràng trong mùa xuân tươi đẹp của thiên nhiên, của đất nước.

* **Khổ 3:**

* *Chuyển ý*: Sức sống của mùa xuân đất nước còn được cảm nhận qua nhịp điệu, qua những âm thanh xôn xao của đất nước bốn nghìn năm, trải qua bao vất vả gian lao để tiến lên phía trước và mỗi khi xuân về lại được tiếp thêm sức sống để bừng dậy. Xúc cảm trước vẻ đẹp của thiên nhiên đất nước khi bước vào mùa xuân, nhà thơ Thanh Hải đã có cái nhìn sâu sắc và tự hào về lịch sử bốn nghìn năm dân tộc:

“Đất nước bốn ngàn năm

Vất vả và gian lao

Đất nước như vì sao

Cứ đi lên phía trước”

- Trong giai điệu trầm lắng suy tư câu thơ đưa ta trở về với lịch sử “*Bốn nghìn năm*” là chặng đường lịch sử của dân tộc ta, trong chặng đường ấy đất nước đã trải qua bao thăng trầm “bao vất vả, gian lao” được chứng minh trong lịch sử dân tộc Việt Nam, đó là các cuộc xâm lược của kẻ thù, chúng nhiều lần muốn cướp nước ta, đàn áp nhân dân ta. Những vần thơ trầm lắng suy tư như gợi hắc về một thời đau thương mà anh dũng.

* *Liên hệ mở rộng*: Nhà thơ Nguyễn Đình Thi từng viết về những khó khăn gian lao vất vả nhưng luôn giành chiến thắng, chính điều đó đã sản sinh ra những con người trưởng thành từ đất mệ gian lao:

*“Đất nghèo nuôi dưỡng những anh hùng
Chìm trong máu chảy lại vùng đứng lên”*

- “*Bốn nghìn năm*” cũng là lời khẳng định sự trường tồn của đất nước ta, dù lúc thịnh, lúc suy, lúc thăng, lúc trầm, nhưng dân tộc Việt Nam vẫn sáng ngời, vẫn mạnh mẽ đi lên phía trước.

- Vì vậy tác giả đã nhân hóa đất nước “vất vả và gian lao” cho thấy đất nước như một người mẹ tần tảo, vất vả sớm hôm, trĩu nặng gian lao, đã làm nổi bật sự trường tồn của đất nước. Để có được sự trường tồn ấy, giang sơn gấm vóc này đã thấm bao máu, mồ hôi và cả nước mắt của các thế hệ đi trước.

*“Sống vững chãi bốn nghìn năm sừng sừng
Lưng đeo gươm tay mềm mại bút hoa”.*

(Huy Cận)

- Hình ảnh so sánh “*Đất nước như vì sao*” là hình ảnh đẹp thể hiện sự tỏa sáng của dân tộc Việt Nam mãi như một vì sao sáng, qua đó thể hiện niềm tin, niềm tự hào dân tộc của tác giả.

Sao là nguồn sáng bất diệt của thiên hà, là vẻ đẹp lung linh của bầu trời đêm, là hiện thân của sự vĩnh hằng trong vũ trụ. So sánh như thế, là tác giả đã ngợi ca đất nước trường tồn, tráng lệ, đất nước đang hướng về một tương lai tươi sáng. Điệp ngữ “đất nước” được nhắc lại hai lần thể hiện sâu sắc ý thơ: trải qua những gian truân, vất vả, đất nước vẫn tỏa sáng đi lên không gì có thể ngăn cản được.

Với hình ảnh này ngôi sao đã trở thành biểu tượng đẹp, thiêng liêng trên lá cờ tổ quốc, ngôi sao trên mũ cối của lực lượng quốc phòng an ninh, biểu thị cho sự trường tồn vĩnh cửu của dân tộc.

- Ba động từ “*cứ đi lên*” đặt liên tiếp cạnh nhau vừa là hình ảnh nhân hóa vừa khẳng định tư thế vươn lên mạnh mẽ không ngừng của dân tộc Việt Nam, không có một thế lực nào, khó khăn nào có thể cản trở được tư thế ấy.

=> Khổ thơ trên ta cảm nhận được niềm tin, sự lạc quan phơi phới, niềm tự hào của tác giả vào tương lai của đất nước. Đặt bài thơ vào những năm 1980 khi đất nước ta phải đương đầu với bao khó khăn, thử thách, nền kinh tế như người bệnh trọng vừa mới hồi phục, nhưng nhà thơ Thanh Hải luôn đặt trọn niềm tin lớn lao vào đất nước. Qua đó ta càng thêm trân trọng lòng yêu đời, yêu cuộc sống và niềm tin của nhà thơ Thanh Hải vào quê hương, đất nước.

Khổ 4: Khát vọng hòa nhập, tự nguyện mang niềm vui đến cho cuộc đời

- Trong khí thế bừng bừng của đất nước vào xuân, tác giả đã cảm nhận được một mùa xuân trời dậy từ tâm hồn mình. Đó là mùa xuân của lòng người, mùa xuân của sức sống tươi trẻ, mùa xuân của cống hiến và hoà nhập. Tác giả không mơ một giấc mơ vĩ đại, không ước vọng lớn lao, chỉ là những mong muốn đơn sơ bình dị:

*“Ta làm con chim hót
Ta làm một cành hoa
Ta nhập vào hòa ca
Một nốt trầm xao xuyến.”*

- Điệp từ “*ta làm*” được lặp lại hai lần kết hợp với biện pháp lặp cấu trúc ngữ pháp khiến cho nhịp thơ vừa uyển chuyển, nhịp nhàng vừa mạnh mẽ diễn tả rõ nét khát khao cống

hiển mãnh liệt. Không ước mơ trở thành cái gì quá lớn lao, cao sang, vĩ đại, những điều tác giả mong muốn thật bình dị nhưng đầy ý nghĩa.

- Tác giả muốn hóa thân thành "*con chim*" để góp tiếng ca cho đời, để đem lại niềm vui cho mọi người; muốn hóa thân thành "*cành hoa*" để tô điểm, tô sắc cho vườn hoa mùa xuân muôn hương muôn sắc của đất nước và muốn "*nhập vào hòa ca*" để góp một tiếng nhạc hay cho mai sau. Sau cùng, tác giả mong muốn trở thành "*một nốt trầm*" không ồn ào, không cao điệu mà chỉ âm thầm, lặng lẽ "*nhập*" vào khúc ca, tiếng hát của nhân dân vui mừng đón xuân về. Sự cống hiến ấy lặng lẽ, âm thầm, không phô trương, xa hoa, không câu lệ. Tất cả đều bình dị, nhẹ nhàng. Một ước mơ nhỏ nhoi, giản dị đến vô cùng. Ước nguyện sống ấy vô cùng cao đẹp. - Đại từ "*ta*" dùng để khẳng định đó không chỉ là tâm niệm riêng của cá nhân nhà thơ mà còn là khát vọng chung cho mọi người, cho dân tộc, cho đất nước. Khát vọng ấy vượt qua tất cả mọi khuôn khổ, giới hạn. Ngay cả khi nằm trên giường bệnh, cái khát vọng cao quý ấy cũng không bị dập tắt. Ta bắt gặp sự đồng điệu giữa tâm hồn thơ Thanh Hải với tâm hồn nhạc sĩ Trương Quốc Khánh – tác giả khúc ca Tự nguyện :

*“Nếu là chim tôi sẽ là loài bồ câu trắng
Nếu là hoa, tôi sẽ là một đóa hướng dương
Nếu là mây, tôi sẽ là một vầng mây ấm
Là người, tôi sẽ chết cho quê hương”*

- Đó là sự gặp gỡ của những tâm hồn nghệ sĩ ý thức được vai trò, trách nhiệm cao cả của mình với quê hương. Khát vọng sống hoà nhập vào cuộc sống của đất nước, cống hiến phần tốt đẹp, dù nhỏ bé, của mình cho cuộc đời chung, cho đất nước, nguyện hi sinh cho sự phồn vinh của đất nước. Tài liệu ôn thi vào 10 Face book Nhung Tây 0794862058

Đây là tâm niệm thiết tha của một nhà cách mạng, một nhà thơ đã gắn bó trọn đời với đất nước, quê hương với một khát vọng chân thành và tha thiết.

Khổ 5: Ước nguyện cống hiến chân thành không kể tuổi tác

- Khát vọng, ước nguyện đó đã được đẩy lên cao thành một lẽ sống cao đẹp, không chỉ cho riêng nhà thơ mà cho tất cả mọi người, cho thời đại của chúng ta. Đó là lẽ sống cống hiến cho đời lặng lẽ, khiêm tốn, không kể gì đến tuổi tác:

*"Một mùa xuân nho nhỏ
Lặng lẽ dâng cho đời
Dù là tuổi hai mươi
Dù là khi tóc bạc"*

- Lời thơ như tâm tình thiết tha. Một sự sáng tạo độc đáo của nhà thơ khi phát hiện ra được hình ảnh "*mùa xuân nho nhỏ*". Hình ảnh "*mùa xuân nho nhỏ*" là ẩn dụ cho cuộc đời mỗi con người, mỗi sự cống hiến. Tác giả muốn góp chút công sức nhỏ bé của mình vào mùa xuân lớn của đất nước.

- Từ láy "*lặng lẽ*", "*nho nhỏ*" là cách nói khiêm tốn, chân thành của nhân cách sống cao đẹp khi hướng tới việc góp vào lợi ích chung của dân tộc. Thái độ "*lặng lẽ dâng cho đời*" nói lên